

6. Про перехід органів і закладів охорони здоров'я України на Міжнародну статистичну класифікацію хвороб і споріднених проблем охорони здоров'я десятого перегляду : Наказ Міністра охорони здоров'я України від 08.10.98. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0297282-98#Text> (дата звернення: 16.11.2024).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-452-1-20>

ВИЌД ДИТИНИ ЗА КОРДОН, У ТОМУ ЧИСЛІ БЕЗ ЗГОДИ ОДНОГО З БАТЬКІВ

Братченко Дмитро Юрійович

студент

Навчально-науковий інститут права

Науковий керівник: Самілик Людмила Олексіївна

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри цивільного права та процесу

Державний податковий університет

м. Ірпінь, Україна

Тема виїзду дитини за кордон, особливо в умовах, коли згода одного з батьків відсутня, є важливим і актуальним питанням у сфері сімейного права. Це питання має як юридичний, так і емоційний вимір, оскільки воно стосується захисту прав та інтересів дитини, а також дотримання прав обох батьків. Різні життєві обставини, такі як розлучення, конфлікти між батьками, міграційні чи економічні фактори, можуть впливати на необхідність виїзду дитини за кордон з одним із батьків. У таких випадках виникає низка правових колізій: чи дозволяється такий виїзд без згоди другого з батьків, які умови та механізми дозволу можуть бути застосовані, і яким чином держава забезпечує баланс між правами батьків і інтересами дитини. Особливо актуальним це питання стає в умовах воєнного стану, оскільки виникає необхідність термінової евакуації дітей з небезпечних регіонів, що може вимагати швидкого прийняття рішень. В умовах війни батьки часто опиняються у складних обставинах, коли один із них може залишатися на території країни або бути залученим до військових дій, тоді як інший прагне забезпечити дитині безпеку за кордоном. Через це виникає питання правового регулювання виїзду дитини, зокрема без згоди одного з батьків, якщо отримати цю згоду неможливо або небезпечно. Зважаючи на надзвичайні умови, важливо знайти баланс

між швидкістю прийняття рішень, захистом прав дитини та дотриманням юридичних норм, що стосуються згоди обох батьків.

Фізична особа, яка досягла 16 років, має право на вільний самостійний виїзд за межі України (частина третя статті 313 Цивільного кодексу України) [2].

Фізична особа, яка не досягла 16 років, має право на виїзд за межі України лише за згодою батьків (усиновлювачів), піклувальників та в їхньому супроводі або в супроводі осіб, які уповноважені ними, крім випадків, передбачених законом [2].

Діти, які не досягли 16-річного віку, перетинають кордон в супроводі:

- одного з батьків – на підставі свідоцтва про народження дитини (без нотаріально посвідченої згоди другого з батьків);

- інших родичів (баба, дід, повнолітні брат чи сестра, мачуха або вітчим) – на підставі свідоцтва про народження дитини та документа, який підтверджує наявність родинних зв'язків (без нотаріально посвідченої згоди);

- інших осіб, які не є родичами дитини, – на підставі письмової заяви одного з батьків, завіреної органом опіки та піклування, та за наявності свідоцтва про народження дитини (за відсутності паспорта громадянина України)/документа, що містять відомості про особу, на підставі яких Державна прикордонна служба України дозволить перетин державного кордону.

Дитина повинна мати документи:

- 1) паспорт громадянина України;

- 2) за відсутності паспорта громадянина України – свідоцтво про народження дитини або інші документи, що містять відомості про особу, на підставі яких Державна прикордонна служба дозволить перетин державного кордону [5].

Законний представник для внесення до паспорта для виїзду за кордон інформації про дитину подає такі документи:

- 1) паспорт для виїзду за кордон;

- 2) заяву про внесення до паспорта громадянина України для виїзду за кордон батьків (одного з батьків), іншого законного представника дитини інформації про дитину;

- 3) дві фотокартки дитини розміром 3,5 x 4,5 сантиметра, зображення на яких відповідає вимогам, що пред'являються до фотокарток, що подаються для оформлення або обміну документів, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи, та фотографічного зображення на них;

- 4) документ, що підтверджує повноваження особи як законного представника;

5) свідоцтво про народження або документ, що підтверджує факт народження, виданий компетентними органами іноземної держави (у разі відсутності свідоцтва про народження законний представник може подати витяг з Державного реєстру актів цивільного стану громадян про державну реєстрацію народження) [4].

Виїзд з України громадян, які не досягли 16-річного віку, здійснюється за згодою обох батьків (усиновлювачів) (далі – батьки) та в їх супроводі або в супроводі осіб, уповноважених ними, які на момент виїзду з України досягли 18-річного віку, у тому числі в супроводі членів екіпажу повітряного судна, на якому вони прямують [1].

Виїзд з України громадян, які не досягли 16-річного віку, в супроводі осіб, які уповноважені обома батьками, здійснюється за нотаріально посвідченою згодою обох батьків із зазначенням держави прямування та відповідного часового проміжку перебування у цій державі [1]. В умовах воєнного стану в супроводі родичів: баби, діда, брата, сестри, мачухи або вітчима – на підставі свідоцтва про народження дитини та документа, який підтверджує наявність родинних зв'язків (без нотаріально посвідченої згоди), або інших осіб, які не є родичами дитини, – на підставі письмової заяви одного з батьків, завіреної органом опіки та піклування, та за наявності свідоцтва про народження дитини (за відсутності паспорта громадянина України)/документа, що містять відомості про особу, на підставі яких Державна прикордонна служба України дозволить перетин державного кордону.

Виїзд за межі України дітей, які не досягли 16-річного віку, можливий у супроводі одного з батьків, баби, діда, повнолітніх брата, сестри, мачухи, вітчима або інших осіб, уповноважених одним з батьків письмовою заявою, завіреною органом опіки та піклування. Нотаріальне посвідчення згоди другого з батьків для цього непотрібно [5].

Виїзд з України дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, які не досягли 16-річного віку, здійснюється:

1) які проживають (перебувають) у закладах охорони здоров'я, навчальному або іншому дитячому закладі, – у разі пред'явлення нотаріально посвідченої згоди керівника цього закладу та у супроводі уповноваженої ним особи;

2) які влаштовані на виховання та спільне проживання до прийомної сім'ї, – у разі пред'явлення оригіналу договору про влаштування дитини до прийомної сім'ї або його нотаріально засвідченої копії та у супроводі прийомних батьків або одного з них;

3) які влаштовані на виховання та спільне проживання до дитячого будинку сімейного типу, – у разі пред'явлення оригіналу договору про організацію діяльності дитячого будинку сімейного типу або його

нотаріально засвідченої копії та у супроводі батьків-вихователів або одного з них;

4) які перебувають під опікою, піклуванням за рішенням органів опіки та піклування, – у разі пред'явлення оригіналу рішення/розпорядження про встановлення опіки (піклування) або його нотаріально засвідченої копії та у супроводі опікуна або піклувальника;

5) які перебувають під опікою, піклуванням за рішенням суду, – у разі пред'явлення рішення суду про встановлення опіки (піклування) або його нотаріально засвідченої копії та у супроводі опікуна або піклувальника;

6) які відповідно до договору про патронат передані органом опіки і піклування на виховання в сім'ю іншої особи (патронатного вихователя) до досягнення дитиною повноліття – у разі пред'явлення оригіналу зазначеного договору, посвідченого підписом уповноваженої особи відповідної місцевої держадміністрації або міської (за винятком міст районного значення) ради, скріпленим гербовою печаткою, або його нотаріально засвідченої копії та у супроводі патронатного вихователя [1].

Що стосується введення за умов воєнного стану правила, що згода іншого з батьків на вивіз дитини за кордон не потрібна, то я вважаю, що це не є цілком правомірним вирішенням даного питання. У випадку, якщо інший з батьків перебуває в зоні бойових дій (не важливо в якості військовослужбовця чи цивільної особи), де у нього немає об'єктивної можливості дати і засвідчити нотаріально письмову згоду на виїзд дитини за кордон, така норма може застосовуватись. Натомість, в інших випадках вважаю, що можливість виїзду дитини за кордон без згоди іншого з батьків є порушенням статті 15 Сімейного кодексу України [3].

Література:

1. Про затвердження Правил перетинання державного кордону України : постан. Кабінету Міністрів України від 27 січ. 1995 р. № 57. *Верховна Рада України* : веб-сайт. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/57-95п>

2. Цивільний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № № 40–44. С. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

3. Сімейний кодекс України : Кодекс України ; Кодекс, Закон від 10.01.2002 № 2947-III. *База даних «Законодавство України»* / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2947-14>

4. Внесення до паспорта громадянина України для виїзду за кордон батьків інформації про дитину. URL: <https://guide.diia.gov.ua/view/>

vnesennia-do-pasporta-hromadianyna-ukrainy-dlia-vyizdu-za-kordon-batkiv-odnoho-z-batkiv-inshoho-zakonnoho-predstavnyka-dytyny-in-fc35a6a7-1f01-46b6-916c-61d6fda8f0f9

5. Виїзд дитини за кордон під час воєнного стану: що потрібно знати. URL: https://www.ombudsman.gov.ua/news_details/viyizd-ditini-za-kordon-pid-chas-voyennogo-stanu-shcho-potribno-znati

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-452-1-21>

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УСИНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Голодюк Денис Андрійович

студент

*Навчально-науковий інститут права
Державного податкового університету
м. Ірпінь, Україна*

В умовах сучасних викликів, з якими стикається українське суспільство, питання правового регулювання усиновлення набуває особливої актуальності. Військова агресія проти України призвела до значного збільшення кількості дітей, які втратили батьків або опинилися в складних життєвих обставинах. Це зумовлює необхідність удосконалення правових механізмів усиновлення та забезпечення належного захисту прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Усиновлення є однією з найважливіших форм влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, в Україні. Цей інститут сімейного права має особливе значення, оскільки дозволяє забезпечити дитині повноцінне сімейне виховання та створити умови для її гармонійного розвитку [1]. В умовах сучасних викликів, особливо в контексті військової агресії проти України, питання усиновлення набуває ще більшої актуальності. Зросла кількість дітей, які потребують сімейного влаштування, що вимагає від держави вдосконалення правових механізмів захисту їхніх прав та інтересів [5].

Правове регулювання усиновлення в Україні здійснюється на основі цілої низки нормативно-правових актів. Основним документом є Сімейний кодекс України, який визначає поняття усиновлення, встановлює вимоги до усиновлювачів та регламентує порядок здійснення усиновлення [1]. Важливу роль також відіграють Конституція